

28.09.2026

**BOLALARNI MAKTAB TA’LIMIGA TAYYORLASHDA HAMKORLIKKA
ASOSLANGAN PEDAGOGIK YONDASHUVLAR: XALQARO TAJRIBA VA
ISTIQBOLLAR**

Ismoilova Aziza G'aybullo qizi

Namangan Davlat Pedagogika Inistituti

“Ta’lim va tarbiya nazariyasi maktabgacha ta’lim fakulteti” kafedrası magistiranti

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23255964>

KIRISH

Zamonaviy global ta’lim tizimida maktabgacha yoshdagi bolalarni boshlang‘ich ta’limga kompleks tayyorlash jarayoni ustuvor ilmiy-pedagogik yo‘nalishlardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Bolaning shaxs sifatida shakllanishining fundamental bosqichi hisoblangan maktabgacha davr uning keyingi hayotiy yo‘li, akademik muvaffaqiyati va ijtimoiy integratsiyasida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. An’anaviy pedagogik konsepsiyalar asosan bilimlarni uzatishga yo‘naltirilgan bo‘lsa, hozirgi zamon ta’lim paradigmatlari bolaning har tomonlama, integrativ rivojlanishini, jumladan, uning kognitiv, ijtimoiy-emotsional, nutqiy va psixofiziologik tayyorgarligini ta’minlashga alohida urg‘u bermoqda. Ushbu kontekstda, hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlar bolalarni maktab ta’limiga samarali tayyorlashda o‘ziga xos o‘rin tutadi. Mazkur yondashuvlar bolalar, ota-onalar, pedagoglar va jamoatchilik o‘rtasidagi sinergik o‘zaro aloqa va hamjihatlikni kuchaytirish orqali ta’lim-tarbiya jarayonining mazmundorligini oshirishga va yuqori natijadorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar, xususan, “Ilk qadam” Davlat o‘quv dasturining joriy etilishi, bolalarni maktabga tayyorlashda ilg‘or va innovatsion pedagogik strategiyalarni talab qilmoqda. Ushbu dastur bolalarda nafaqat fundamental akademik bilimlarni, balki ijodiy fikrlash, muammolarni tanqidiy tahlil qilish va hal etish, samarali kommunikatsiya va kollektiv faoliyat ko‘nikmalarini ham shakllantirishni nazarda tutadi. Hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlar aynan shu turdagi kompetensiyalarni rivojlantirish uchun optimal shart-sharoitlarni yaratadi. Xalqaro amaliyot tahlili shuni ko‘rsatadiki, Finlyandiya, Shvetsiya, Yangi Zelandiya kabi rivojlangan mamlakatlarda maktabgacha ta’limda hamkorlik va o‘zaro bog‘liqlik prinsiplariga asoslangan tizimlar bolalarning maktabga muvaffaqiyatli adaptatsiyasini ta’minlashda yuqori samaradorlik ko‘rsatmoqda. Mazkur ilg‘or tajribalarni chuqur o‘rganish, ularni mahalliy ta’lim sharoitlariga moslashtirish va integratsiya qilish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi: Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarni boshlang‘ich ta’limga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning nazariy-metodologik asoslarini chuqur ishlab chiqish, ularning pedagogik samaradorligini yanadan oshirish .

Tadqiqotning vazifalari:

Maktabga tayyorlashning zamonaviy nazariy asoslari va hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning gnoseologik mohiyatini fundamental tahlil qilish;

Bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarni qo‘llash borasidagi xalqaro ilg‘or tajribalarni komparativ o‘rganish va tizimli umumlashtirish.

Bolalarni maktabga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarni amalga oshirishning samarali modelini ishlab chiqish .

28.09.2026

Ishlab chiqilgan model asosida pedagog kadrlar va ota-onalar uchun metodik tavsiyalar majmuini hamda amaliy qo‘llanmalarni yaratish.

Tadqiqotning ob‘ekti: Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarni boshlang‘ich ta’limga tayyorlashning didaktik jarayoni.

Tadqiqotning predmeti: Bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning mazmuni, tashkiliy shakllari, didaktik metodlari va ularni muvaffaqiyatli amalga oshirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari.

Tadqiqotning uslubiy asoslari: Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim paradigmalari (K.D. Ushinskiy, L.S. Vigotskiy, J. Piaget), faoliyat nazariyasi (A.N. Leontyev), tizimli yondashuv, kompetentlikka asoslangan yondashuv, gumanistik pedagogika tamoyillari (V.A. Suxomlinskiy, Sh.A. Amonashvili), o‘zaro hamkorlik va ijtimoiy sheriklik prinsiplari, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasining Maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirishga oid me‘yoriy-huquqiy hujjatlari, “Ilk qadam” Davlat o‘quv dasturi hamda yetakchi pedagog olimlarning fundamental ilmiy ishlari uslubiy negiz bo‘lib xizmat qildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

ILMIY ADABIYOTLAR TAHLILI

Bolalarni umumiy o‘rta ta’limga samarali tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning tatbiqi zamonaviy ta’lim paradigmasining muhim fundamental komponenti hisoblanib, ushbu yo‘nalishdagi ilmiy izlanishlar o‘zining tobora ortib boruvchi dolzarbligi bilan ajralib turadi. Mazkur bo‘limda bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida ota-onalar, pedagoglar va bolalar o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlik mexanizmlarini optimallashtirishga yo‘naltirilgan mahalliy hamda xorijiy olimlarning fundamental ilmiy ishlari, maqolalari va dissertatsiya tadqiqotlari atroflicha ko‘rib chiqiladi va tahlil etiladi.

O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini tubdan isloh qilishga qaratilgan keng ko‘lamli davlat siyosati doirasida bolalarni maktabga sifatli tayyorlash masalasiga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda. Xususan, "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan Davlat talablari" hujjatida bolaning har tomonlama, jumladan, ijtimoiy-kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti o‘rtasidagi samarali hamkorlikning strategik ahamiyati alohida ta’kidlangan. Mahalliy tadqiqotchilar, jumladan, M. Inomova[1], Sh. Sharipov[2], N. Muslimov[3] kabi olimlar ota-onalarning pedagogik madaniyatini yuksaltirish, ularni ta’lim-tarbiya jarayoniga faol integratsiya qilish mexanizmlarini ishlab chiqishga oid nazariy va amaliy izlanishlar olib borganlar. Ularning ilmiy ishlarida maktabgacha yoshdagi bolalarda o‘quv faoliyatiga motivatsiya va zaruriy kognitiv ko‘nikmalarni shakllantirishda tarbiyachi va ota-ona o‘rtasidagi o‘zaro samarali kooperatsiyaning innovatsion usullari chuqur tahlil etilgan.

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda ham hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlar keng ko‘lamda tadqiq qilingan.[4] Lev Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasi bolaning psixik rivojlanishida ijtimoiy o‘zaro ta’sirning hal qiluvchi rolini ilmiy jihatdan asoslab beradi. Uning "yaqin rivojlanish zonasi" konsepsiyasi bolaning kattalar va tengdoshlari bilan hamkorlikda o‘zlashtirishi mumkin bo‘lgan potensial imkoniyatlarini ochib beradi. O‘z navbatida, U. Bronfenbrennerning ekologik tizimlar nazariyasi bolaning rivojlanishiga turli muhitlar ta’sirini kompleks o‘rganib, oila, maktabgacha ta’lim tashkiloti va jamiyatning o‘zaro bog‘liqligini yaqqol ko‘rsatadi. Ushbu nazariyalar hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning fundamental nazariy asosini tashkil etadi.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim konsepsiyalari, xususan, konstruktivistik va interaktiv pedagogika bolaning faol ishtirokini, tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirishni hamda ijtimoiy munosabatlar orqali bilim olishni targ'ib qiladi. J. Bruner, D. Elkonin kabi taniqli olimlar maktabga tayyorlash jarayonida o'yin faoliyatining o'rnini, bolaning mustaqilligini va kognitiv rivojlanishini ta'minlashda kattalar rahbarligidagi hamkorlikning strategik ahamiyatini chuqur tahlil qilganlar. Shuningdek, Finlyandiya, Shvetsiya, Yangi Zelandiya kabi mamlakatlarning ilg'or tajribasida ota-onalar, pedagoglar va bolalarning teng huquqli hamkorligi maktabga muvaffaqiyatli adaptatsiyaning asosiy omili sifatida e'tirof etiladi. Bu mamlakatlarda "oilaviy maktabgacha ta'lim" va "maktabgacha ta'limni oilaga integratsiya qilish" modellariga katta e'tibor qaratilgan bo'lib, ular bolaning umumiy rivojlanishida oilaviy muhitning muhimligini ta'kidlaydi.

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi samarali hamkorlik bolalarning kognitiv, ijtimoiy-emotsional va jismoniy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ularning maktabga tayyorligini sezilarli darajada oshiradi va kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatiga mustahkam zamin yaratadi. Biroq, ushbu sohada O'zbekiston sharoitlarida hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish, xalqaro tajribani mahalliy kontekstga moslashtirish va ularning samaradorligini eksperimental tarzda asoslash bo'yicha tadqiqotlar hanuz yetarli darajada emas. Ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirish mazkur tadqiqotning asosiy maqsadlaridan biridir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning nazariy-kontseptual asoslari va amaliy mexanizmlarini chuqur tahlil etish, ilg'or xalqaro tajribalarni tizimli umumlashtirish hamda milliy ta'lim amaliyoti uchun istiqbolli rivojlanish yo'nalishlarini belgilash maqsadida multifunksional metodologik yondashuvga tayandi. Tadqiqotning ilmiy-nazariy va empirik bazasini shakllantirishda o'zaro bir-birini to'ldiruvchi usullar majmuasidan foydalanildi.

Ilmiy-nazariy usullar qatorida qiyosiy-tarixiy tahlil fundamental ahamiyat kasb etdi. Ushbu usul maktabgacha ta'lim tizimida bolalarni maktabga tayyorlash jarayonlarining tarixiy evolyutsiyasini, turli davrlardagi pedagogik yondashuvlarning shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini, shuningdek, hamkorlikka asoslangan modellarning genezisi va takomillashuv dinamikasini kompleks o'rganish imkonini berdi.

Tizimli yondashuv tadqiqot obyekti – bolalarni maktabga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarni yagona, yaxlit va o'zaro bog'liq elementlardan tashkil topgan tizim sifatida ko'rib chiqishga xizmat qildi. Bu yondashuv ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari (bolalar, ota-onalar, pedagoglar, maktab ma'muriyati) o'rtasidagi o'zaro aloqalar, ularning funksional bog'liqligi va umumiy maqsadga erishishdagi roli kompleks tarzda tahlil etilishini ta'minladi. Tizim elementlarining interaktiv ta'siri va uning samaradorligiga ta'sir etuvchi ichki hamda tashqi omillar chuqur o'rganildi.

Pedagogik tajribalarni o'rganish va umumlashtirish usuli mamlakatimiz va xorijiy ta'lim muassasalarida to'plangan ilg'or tajribalarni, innovatsion yondashuvlarni tizimlashtirishga qaratildi. Bu jarayonda amaliyotda muvaffaqiyatli qo'llanilayotgan hamkorlik modellari, ularning afzalliklari va cheklovlari aniqlandi, eng samarali usullar va metodik yondashuvlar umumlashtirildi. Ushbu usul tadqiqotning amaliy ahamiyatini oshirishga va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish uchun empirik asos yaratishga xizmat qildi.

28.09.2026

Modellashtirish usuli tadqiqot natijalarini tizimlashtirish va yangi pedagogik yondashuvlar uchun nazariy asos yaratishda samarali qo‘llanildi. Tadqiqot davomida bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan samarali pedagogik modelni yaratish va uni nazariy jihatdan asoslashga alohida e’tibor qaratildi. Ushbu model ota-onalar, pedagoglar va bolalar o’rtasidagi o’zaro munosabatlarni optimallashtirish, ta’lim-tarbiya jarayonining uzluksizligini ta’minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar majmuasini o’z ichiga oladi.

Xalqaro tajribalarni o’rganish maqsadida turli mamlakatlarning; maktabgacha ta’lim tizimidagi hamkorlikka asoslangan modellar, ularning huquqiy-me’yoriy bazasi, o’quv dasturlari va amaliyotlari chuqur tahlil qilindi. Bu jarayonda ilmiy maqolalar, monografiyalar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, ta’lim siyosati hujjatlari va statistik ma’lumotlar kabi reprezentativ manbalardan keng foydalanildi. Xalqaro tajribani o’rganish milliy ta’lim amaliyotini boyitish, mavjud kamchiliklarni bartaraf etish va kelajakdagi rivojlanish strategiyalarini belgilash uchun mustahkam ilmiy asos bo’lib xizmat qildi.

Umuman olganda, ushbu metodologik yondashuv tadqiqotning har tomonlama va ob’ektiv bo’lishini ta’minlab, bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur o’rganish, xalqaro tajribalarni tizimli umumlashtirish hamda milliy ta’lim tizimi uchun ilmiy asoslangan va amaliy ahamiyatga molik tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur ilmiy tadqiqot doirasida bolalarni maktab ta’limiga har tomonlama tayyorlash jarayonida hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning xalqaro amaliyoti chuqur qiyosiy-tahliliy metodlar asosida kompleks o’rganib chiqildi. O’tkazilgan tahlillar shuni ko’rsatadiki, jahonning rivojlangan mamlakatlarida “oila – maktabgacha ta’lim tashkiloti (MTT) – maktab” o’rtasidagi uzluksiz va o’zaro integratsiyalashgan zanjirning samarali faoliyatini ta’minlashga qaratilgan innovatsion tizimlar muvaffaqiyatli tatbiq etilmoqda va doimiy ravishda takomillashtirilmoqda.

Xususan, Finlyandiya ta’lim tizimining o’ziga xosligi shundaki, u ota-onalar va pedagoglar o’rtasidagi hamkorlikni yuqori darajadagi o’zaro ishonch va hurmatga asoslaydi. Bu modelda bolaning individual rivojlanish trayektoriyasini birgalikda kuzatib borish hamda o’yinga asoslangan, bolaning qiziqishlarini rag’batlantiruvchi pedagogik yondashuvlarni qo‘llab-quvvatlash markaziy ahamiyat kasb etadi. Janubiy Koreya ta’lim modelida esa ota-onalarning ta’lim jarayonidagi ishtiroki yuqori darajada institutsionallashtirilgan bo’lib, akademik natijalarga erishishda oilaning mas’uliyati qat’iy belgilab qo’yilgan.

1. Tizimli va uzluksiz kommunikatsiya: Hamkorlik tasodifiy uchrashuvlar doirasidan chetga chiqib, raqamli platformalar, muntazam hisobotlar, individual maslahatlar va tizimli uchrashuvlar orqali uzluksiz va samarali yo‘lga qo‘yiladi.
2. Mas’uliyatning aniq delimitatsiyasi: Oila va MTTning bolani maktabga tayyorlashdagi roli, vazifalari va majburiyatlari aniq belgilangan bo’lib, tomonlar o’rtasida o’zaro kelishuvga erishilgan.
3. Ota-onalarning pedagogik kompetentligini oshirish: Maxsus treninglar, interaktiv seminarlar va "ota-onalar uchun maktablar" kabi loyihalar orqali oilalarning pedagogik madaniyatini yuksaltirishga va farzand tarbiyasidagi salohiyatini mustahkamlashga doimiy e’tibor qaratiladi.

Olib borilgan tahlillar natijasida tadqiqotning ilmiy yangiligi sifatida O‘zbekistonning milliy sharoitlari, mentaliteti va ta’lim tizimining o’ziga xosliklariga moslashtirilgan, bolalarni

28.09.2026

maktabga tayyorlashda MTT, oila va maktab hamkorligining integrativ-adaptiv modeli ishlab chiqildi. Ushbu modelning asosiy mohiyati – xalqaro tajribada o‘z samaradorligini isbotlagan mexanizmlarni milliy mentalitet, an‘anaviy oila qadriyatlari va “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturining tamoyillari bilan uyg‘unlashtirishdan iboratdir. Bu model ota-onani ta’lim jarayonining passiv kuzatuvchisidan faol ishtirokchisiga aylantirishni maqsad qilgan.

Ushbu modelni amaliyotga tatbiq etish yuzasidan quyidagi aniq taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi:

“Oila-MTT-Maktab” yagona elektron platformasini yaratish va joriy etish. Ushbu platforma orqali ota-onalar farzandining rivojlanish dinamikasini real vaqt rejimida kuzatib borishi, pedagoglardan onlayn maslahatlar olishi, boy ta’limiy resurslardan foydalanishi hamda bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi bilan dastlabki muloqotni yo‘lga qo‘yishi mumkin bo‘ladi. Bu, shuningdek, ma’lumotlar almashinuvini tizimlashtiradi.

Pedagog kadrlar uchun “Ota-onalar bilan samarali hamkorlik” maxsus modulini malaka oshirish kurslari dasturiga kiritish. Malaka oshirish kurslari dasturiga integratsiya qilinadigan ushbu modul pedagoglarga ota-onalar bilan ishonchli va konstruktiv muloqot o‘rnatish, yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan nizoli vaziyatlarni professional boshqarish va oilalarni ta’lim jarayoniga faol jalb etish bo‘yicha zarur ko‘nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga yordam beradi.

MTTlar qoshida “Ota-onalar universiteti” loyihasini yo‘lga qo‘yish. Mazkur loyiha doirasida ota-onalar uchun bolalar psixologiyasi, nutqni rivojlantirish metodikalari, sog‘lom turmush tarzi asoslari va maktabga psixologik tayyorgarlik kabi dolzarb mavzularda interaktiv mashg‘ulotlar, amaliy seminarlar va davra suhbatlari tashkil etiladi.

“Oila bilan birga o‘qiymiz va yaratamiz” loyihaviy faoliyatini joriy qilish. Bu bolalar, ota-onalar va tarbiyachilarning birgalikdagi ijodiy loyihalari (masalan, birgalikda kitob mutolaasi, sahna ko‘rinishlari, kichik tadqiqotlar va eksperimentlar) bo‘lib, hamkorlik madaniyatini amaliyotda mustahkamlashga va oilaviy muhitda ta’limiy faoliyatni rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, taklif etilayotgan yondashuvlar va mexanizmlarning amaliyotga joriy etilishi nafaqat bolalarning maktab ta’limiga har tomonlama va yuqori sifatli tayyorlanishini ta’minlaydi, balki mamlakatimizda uzluksiz ta’lim tizimining poydevori bo‘lgan maktabgacha ta’lim bosqichida sog‘lom, samarali va inklyuziv pedagogik muhitni yaratish uchun mustahkam ilmiy-nazariy va amaliy zamin hozirlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa

Mazkur ilmiy-nazariy tadqiqot maktab ta’limiga tayyorgarlik jarayonida kooperativ pedagogik yondashuvlarning fundamental ahamiyatini yana bir bor konseptual jihatdan mustahkamladi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, maktabgacha ta’lim tashkiloti, oila va keng jamoatchilik o‘rtasidagi tizimli, uzviy va integrativ hamkorlik bolaning nafaqat intellektual salohiyatini rivojlantirish, balki uning ijtimoiy-emotsional barqarorligi va psixologik moslashuvchanligini ta’minlash orqali maktab muhitiga muvaffaqiyatli adaptatsiyasining muhim sharti hisoblanadi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi bir qancha asosiy jihatlarida o‘z aksini topgan. Birinchidan, o‘tkazilgan sotsiologik so‘rovnomalar va pedagogik kuzatuvlar shuni ko‘rsatdiki, mustahkam hamkorlik aloqalariga ega bo‘lgan oilalarda tarbiyalangan bolalarda o‘quv motivatsiyasi sezilarli darajada yuqori, stressga chidamlilik darajasi past hamda tengdoshlari bilan samarali kommunikatsiya qilish ko‘nikmalari yaxshi rivojlangan.

Ikkinchidan, Finlyandiya, Janubiy Koreya va Singapur kabi ilg‘or xalqaro ta’lim tizimlarining qiyosiy-tahliliy o‘rganilishi asosida hamkorlikning “Ota-onalar universiteti”, “oilaviy ta’lim loyihalari” va “jamoatchilik mentorligi” kabi amaliyotda sinalgan, samarali modellarining O‘zbekiston ta’lim tizimiga moslashtirilishi mumkin bo‘lgan jihatlari aniqlandi. Ushbu modellar hamkorlikni shunchaki axborot almashinuvidan iborat deb hisoblamay, balki bolaning har tomonlama rivojlanishi uchun yagona, koherent ta’lim muhitini yaratishga qaratilgan faol sherikchilik sifatida talqin etadi.

Uchinchidan, tadqiqot davomida milliy amaliyotda kuzatilayotgan asosiy to‘siqlar – ota-onalar va pedagogik kadrlar o‘rtasidagi kommunikatsion uzilishlar, hamkorlik faoliyatini tashkil etish bo‘yicha yagona metodologik bazaning mavjud emasligi hamda ota-onalarning bir qismida ushbu jarayonga nisbatan passiv munosabatning shakllanganligi kabi muammolar chuqur va tizimli tahlil qilindi.

Shunday qilib, umumiy xulosa shuki, bolani maktab ta’limiga tayyorlash jarayonini faqatgina maktabgacha ta’lim muassasasining vazifasi sifatida talqin etish konseptual jihatdan yetarli emas. Bu jarayon barcha manfaatdor tomonlarning – pedagoglar, ota-onalar va keng jamoatchilikning o‘zaro integratsiyalashgan, maqsadga yo‘naltirilgan va izchil faoliyatini talab etadigan kompleks, ko‘p qirrali vazifadir.

Takliflar

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqqan holda, bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda hamkorlikka asoslangan yondashuvlarni takomillashtirish hamda ta’lim samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi amaliy takliflar ilgari suriladi:

1. Normativ-huquqiy va metodologik bazani mustahkamlash:

* Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi tomonidan “Maktabgacha ta’lim tashkiloti – Oila – Mahalla” hamkorligining yagona Konsepsiyasi hamda uni amaliyotga tatbiq etishga qaratilgan metodik qo‘llanma ishlab chiqish. Ushbu hujjatlarda har bir tomonning huquq va majburiyatlari, shuningdek, aniq vazifalari aniq belgilanishi lozim.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarining yillik ish rejalariga ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlikda amalga oshiriladigan aniq chora-tadbirlarni majburiy va ustuvor band sifatida kiritish.

2. Maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini optimallashtirish:

Har bir maktabgacha ta’lim tashkilotida “Ota-onalar universiteti” yoki doimiy faoliyat yurituvchi, ko‘p funksiyali maslahat markazlarini tashkil etish. Bu markazlar ota-onalarga farzandining yosh psixologik xususiyatlari, maktabga tayyorgarlik mezonlari va ta’lim jarayonida faol ishtirok etishning samarali yo‘llari bo‘yicha amaliy va nazariy bilimlarni taqdim etishi maqsadga muvofiqdir.

Hamkorlikning interfaol shakllarini (“Ochiq eshiklar kuni”, “Mahorat darslari”, “Oilaviy sport musobaqalari”, qo‘shma ijodiy va ilmiy-tadqiqot loyihalari) keng joriy etish.

Ota-onalar bilan samarali va tezkor kommunikatsiyani ta’minlash maqsadida zamonaviy raqamli platformalar (maxsus mobil ilovalar, Telegram-botlar, elektron kundaliklar) imkoniyatlaridan unumli foydalanish.

3. Jamoatchilik ishtirokini faollashtirish:

Mahalla fuqarolar yig‘inlari qoshida maktabga tayyorlov jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi “Oqila ayollar” harakati yoki faxriylar kengashlari a’zolaridan iborat ko‘ngillilar guruhlarini shakllantirish. Ular ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalarga manzilli yordam berish va ta’limning jamiyatdagi ahamiyatini targ‘ib qilishga salmoqli hissa qo‘shishlari mumkin.

28.09.2026

Hududdagi kutubxonalar, muzeylar, madaniyat markazlari va yetakchi ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikda bolalar uchun qo‘shma ma’rifiy tadbirlar, ekskursiyalar va kasbga yo‘naltirish mashg‘ulotlarini tashkil etishni yo‘lga qo‘yish.

4. Ilmiy-tadqiqot ishlarini davom ettirish:

Hamkorlikka asoslangan pedagogik yondashuvlarning bolalarning uzoq muddatli akademik yutuqlari va hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishga ta’sirini o‘rganuvchi uzoq muddatli tadqiqotlarni o‘tkazish.

Alohida ta’lim ehtiyojlariga ega bo‘lgan bolalarni maktabga tayyorlashda hamkorlik modellarini tatbiq etishning o‘ziga xos jihatlarini, jumladan, inklyuziv ta’lim kontekstini o‘rganishga qaratilgan maxsus tadqiqotlar olib borish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Inomova.M Pedagogik hamkorlikning nazariy asoslari. Toshkent fan va texnologiya ,2019
2. Mahmudov, M. (2019). Maktabgacha ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Nishonova, Z. T. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari. Pedagogika fanlari doktori (DSc) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent 2019
4. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrdagi "Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PQ-3305-son Qarori.
5. Tursunov, I. I. (2021). Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda oila va maktabgacha ta'lim muassasasi hamkorligining samaradorligi. Pedagogika.
6. Xudoyqulov, B. (2022). Maktabgacha va boshlang‘ich ta'lim integratsiyasining pedagogik imkoniyatlari. Pedagogika jurnali
7. UNESCO (2015). Rethinking Education: Towards a Global Common Good? UNESCO Publishing.
8. Ziyatova, G. I. (2018). Maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyatni tashkil etishning nazariy asoslari. Pedagogika fanlari nomzodi dissertatsiyasi. Toshkent.